

היום נלמד בעזרת ה':

מגילה דף יט

סם, סקרא, קומוס, קנקנתום: הם סוגי דיו הפסולים. **דפתרא:** זהו עור שמלחו אותו ושרו אותו במים, אבל לא בעפצים. **נייר:** מין נייר העשוי מעשבים.

משנה: בן עיר שהלך לכרך: אדם הגר בעיר (שזמן הקריאה שלה ביום יד'), שהלך קודם יום יד' לכרך (שזמן הקריאה שלו ביום טו') – מתי יקרא את המגילה?

גמרא: לא שנו: למדנו במשנה בן כרך שהלך לעיר בערב פורים דינו: שאם עתיד לחזור למקומו קורא כמקומו. כל זה דווקא כשהוא אמור לצאת מהעיר לביל יד' לפני עלות השחר, ולכן כיון שהוא לא יהיה בעיר ביום יד' הוא יקרא רק בטו'. אבל אם הוא יצא מהעיר רק ביום טו' - הוא נחשב לפרוז בן יומו' וקורא ביום יד' עם בני העיר.

והוא הדין לבן עיר שהלך לכרך. אם הוא מתכוון לצאת מהכרך קודם בוקר טו' - יקרא ביד' אפילו שהוא שוהה בכרך, אבל אם הוא מתכוון לצאת לאחר שעלה השחר - הוא נחשב 'מוקף ליומו' וקורא בבני הכרך.

בן כפר שהלך לעיר: לאחר שהוא קרא את המגילה ביום הכניסה הקודם לפורים, הוא הלך לעיר ליום פורים – קורא את המגילה שוב עם בני העיר.

איתיביה אביי: מברייתא שכתוב בה ש'בן כרך' שהלך לעיר - בכל מקרה קורא כמקומו. אביי מיד מבאר שאי אפשר לגרוס 'בן כרך' שהרי זמן קריאתו תלוי מתי הוא חוזר למקומו, ולכן גורסים 'בן כפר'. ואם כן קשה שהרי מבואר שבבן כפר בכל מקרה לא קורא עם בני העיר?

רבא דוחה את הקושיא. מכיון שאם הברייתא משובשת נתקן גם את הגירסה 'קורא עמה' במקום 'קורא כמקומו'.

תוקפו של אחשווש: כלומר לראות את עוצמתו של אחשוורוש מצד אחד, ומצד שני את ביטול העוצמה שלו ברחמי הקב"ה. וכך בהמן. ובמרדכי לראות את עוצמתו שהיה יושב בשער המלך מצד אחד, ומצד שני את הגזירה שנגרמה בגלל חטאם של עם ישראל. (עיון יעקב).

(המשך בדף הבא ↓)

מגילה נקראת ספר: ('ונכתב בספר') ומזה לומדים שיש לה דין כספר תורה שאסור לתפור את יריעותיו בחוט פשתן. אך מצד שני היא נקראת גם 'איגרת' ('איגרת הפורים') ללמד שאם תפרה בשלושה חוטי גידין כשרה ואינה חמורה כל כך כספר תורה.

אמנם צריך לתפור את שלושת החוטים הללו במרווחים שווים ביחס לכל היריעה, דהיינו לחלק את הקלף 4 חלקים שווים על ידי 3 קוים, ולתפור את החוטים על שלושת הקוים, כך שהרווחים שבתחילת היריעה ובסופה יהיו שווים עם הרווחים שבין התפירות.

הכתובה בין הכתובים: דהיינו קרא את המגילה מתוך ספר כתובים של קלף – פסולה. מכיון שאין הכר שהוא קורא מגילת אסתר. אבל אם יריעות מגילת אסתר שונים באורכם משאר יריעות הספר – כשרה, מכיון שיש הכר למגילה. טעם הצורך בהכר הוא משום פירסומי ניסא.

ומחו לה אמוחא: הוא הכה על קודקודה של המימרא שאמר וצימצם אותה, כי דוקא בציבור פסול לקרוא מתוך ספר כתובים.

שיר התפר: הלכה למשה מסיני שבתפירת יריעות ספר תורה צריך להשאיר רווח שאינו תפור בראש ובסוף היריעה. אך מיד הוא חזר בו ואמר שאין זו הלכה למשה מסיני, אלא הוראת חכמים בכדי שלא יקרע הספר שיגללו אותו בחוזקה, שעל ידי כך תתחיל היריעה להיקרע במקום חיבורה לחברתה ויבחין בכך שהוא גולל חזק מידי.

אלמלא נשתייר במערה שעמד בה משה: הקב"ה הסתיר בהסתרה רוחנית את האור הרוחני ממשה ואליהו, כנאמר **"וְהָיָה בְעֵבֶר כְּבֹדִי וְשִׁמְתִּי בְּנִקְרַת הַצֹּר וְשִׁנְתִּי כְּפִי עֲלֵיךְ עַד עֲבָרִי"**, אך אילו היה אפילו נקב דק ביותר בהסתרה זו - לא היו יכולים לעמוד מפני האור הרוחני (דהיינו לעמוד בגילוי כבוד השם הנמשל לאור).

מאי דכתיב ועליהם ככל הדברים: משה רבינו אמר שה' נתן לו את לוחות הברית ועליהם עוד דברים: **"וַיִּתֵּן יְהוָה אֵלַי אֶת שְׁנֵי לוחות הָאֲבָנִים כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים וְעֲלֵיהֶם כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עִמָּכֶם בְּהַר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקֶּהֱל" -** ופירוש הדבר שה' הראה לו את כל הדקדוקים הנלמדים ממילות התורה כגון בריבוי ומיעוט, וכן את דברי התורה שילמדו החכמים האחרונים מתוך לשון הראשונים, וכן את מה שיחדשו חז"ל כגון קריאת מגילת אסתר.

משנה: הכל כשרים וכו': להוציא את השומעים ידי חובת מגילה.

גמרא: משנתנו הסוברת שחרש לא מוציא ידי חובה אפילו בדיעבד היא כדעת רבי יוסי, הסובר שהקורא קריאת שמע ולא השמיע לאזנו לא יצא (= 'לא יצא' משמעותו שאפילו בדיעבד לא יצא, והדמיון לחרש הוא שרואים ששמיעת האוזן מעכבת).

דחייה: יתכן שמשנתנו היא כרבי יהודה החולק שם על רבי יוסי וסובר שהקורא קריאת שמע ולא השמיע לאזנו יצא, אלא שכוונת משנתנו שלכתחילה לא יצא אבל בדיעבד יצא.

תירוץ: לא יתכן לומר כן, שהרי משנתנו כתבה את דין חרש יחד עם שוטה וקטן, וכשם ששוטה וקטן לא מוציאים אפילו בדיעבד, כך חרש לא מוציא.

דחייה: יתכן שלמרות שהמשנה כתבה אותם יחד בכל זאת לכל אחד יש את הדין שלו - חרש לכתחילה לא ובדיעבד כן, ושוטה וקטן אפילו בדיעבד לא.

תירוץ: מכך שבסיפא של המשנה נאמר שרבי יהודה מכשיר בקטן, הרי שהרישא אינה רבי יהודה אלא רבי יוסי, וכפי שסברנו בהתחלה.

ודלמא כולה ר' יהודה היא מי דמי רישא לפסולה וסיפא לכשירה = לא גורסים קטע זה.

דחייה: יתכן שמשנתנו כן כדעת רבי יהודה, אלא שכך צריך לגרוס את המשנה - הכל כשרים לקרוא את המגילה חוץ מחרש, שוטה, וקטן שלא הגיע לגיל חינוך מצוות (= כגון קטן בן תשע או עשר), אבל קטן שהגיע לגיל חינוך קורא אפילו לכתחילה, לפי שרבי יהודה מכשיר בקטן.

תירוץ: נמצא שאתה מעמיד את המשנה שלנו כרבי יהודה, ומה שהוא אמר לגבי קריאת שמע שהקורא ק"ש ולא השמיע לאזנו יצא הכוונה שיצא בדיעבד (שהרי במשנתנו הוא אומר שחרש לא קורא). אם כן קשה כאיזו שיטה היא הברייתא ששנה רבי יהודה בנו של ר"ש בן פיזי - שחרש המדבר ואינו שומע יכול להפריש תרומות ומעשרות לכתחילה, אף שצריך לברך ואינו שומע את הברכה שמוציא מפיו (אבל חרש שאינו שומע ואינו מדבר נחשב כשוטה), והרי לרבי יהודה יכול רק בדיעבד, ולרבי יוסי אפילו בדיעבד לא. אלא מכח קושיא זו אנו מוכרחים לומר שלרבי יהודה יכול להפריש אפילו לכתחילה והברייתא הזו היא כשיטתו, ומשנתנו שפוסלת חרש היא כרבי יוסי.

קושיא: נמצא שדעת רבי יהודה שהקורא ק"ש ולא השמיע לאזנו יצא אפילו לכתחילה, שהרי חרש יכול להפריש לכתחילה. א"כ קשה כאיזו שיטה היא הבריייתא - שלא יברך ברכת המזון בלבו (= כ"כ בלחש עד שאינו שומע מה שמוציא מפיו), ואם בירך כך יצא בדיעבד, והרי לרבי יהודה מותר אפילו לכתחילה, ולרבי יוסי אפילו בדיעבד לא.

תירוצ: באמת לדעת רבי יהודה הקורא ק"ש ולא השמיע לאזנו יצא אפילו לכתחילה, ומשנתנו היא כרבי יוסי הסובר שחרש לא יצא אפילו בדיעבד, אלא שהבריייתא האומרת שחרש תורם לכתחילה היא כדעת רבי יהודה עצמו, והבריייתא האומרת שלא יברך מליבו ואם בירך יצא בדיעבד היא כדעת רבו של רבי יהודה (= רבי אלעזר בן עזריה).